

Öðruvísi Jóladagatal

 -Sælla er að gefa en þiggja

SOS
BARNAPORPIN
Öll börn vilja gott heimili

Ekkert barn á að alast upp eitt

Öll börn eiga rétt á umönnun og vernd. Ekkert barn á að þurfa að alast upp eitt. En þrátt fyrir það hefur eitt af hverjum tíu börnum í heiminum misst foreldraumsjón eða á á hættu að missa hana. Það eru 220 milljónir barna. Börn án foreldraumsjónar eiga ekki mikla möguleika á öruggu uppeldi, menntun, heilbrigðisþjónustu eða að komast út úr vítahring fátæktar. Þegar barn missir umönnun foreldra hefur það alvarlegar afleiðingar fyrir barnið sjálft og samfélagið ef ekkert er að gert.

Í Öðruvísi jóladagatali fá nemendur tækifæri til að læra um önnur lönd og börn sem þar búa og þeim gefst tækifæri til að taka höndum saman til að veita viðkvæmstu börnunum umönnun, vernd og öruggara heimili. Í ár bjóðum við grunnskólabörnum á Íslandi að taka þátt í jóladagatalinu áttunda árið í röð.

Um SOS Barnaþorpin

SOS Barnaþorpin eru alþjóðleg hjálparsamtök sem vinna að því markmiði að börn fái að alast upp við góða umönnun hjá stöðugri fjölskyldu. Við störfum víðs vegar um heiminn, í rúmlega 130 löndum. Svona vinnum við:

1. **Fyrirbyggjandi:** Fjölskyldueflingarverkefnið okkar styðja við barnafjölskyldur í erfiðum aðstæðum svo þær geti annast börnin sín betur.
2. **Nýtt heimili:** Við tryggjum að börn sem eru ein fái öruggt heimili í SOS fjölskyldu eða annarri fósturfjölskyldu. Þetta á við um börn sem eru munaðarlaus, yfirgefin eða eiga fjölskyldu sem þrátt fyrir stuðning getur ekki veitt fullnægjandi umönnun.
3. **Við styrkjum samfélagið:** SOS Barnaþorpin vinna víða um heim að því að koma á góðum skilyrðum og góðri löggjöf fyrir börn. Við stuðlum að því að börn fái að alast upp með systkinum sínum og vinnum gegn fordómum og mismunun barna sem hafa misst fjölskyldur sínar. Í baráttunni fyrir réttindum barna eru SOS Barnaþorpin skýr rödd.

Gagnlegar upplýsingar um dagatalið

Á hverjum skóladegi í desember opna nemendur nýjan glugga í jóladagatalinu. Gluggana er hægt að opna beint af heimasíðu SOS Barnaþorpanna: <https://www.sos.is/joladagatal/>. Hver gluggi hefur að geyma stutt myndband þar sem nemendurnir fá að kynnst börnum í öðrum löndum. Í ár ætlum við m.a. að heimsækja Jórdaníu, Eþíópíu, Makedóníu, Indland, Kólumbíu, Mósambík og Líbanon.

Í þessu hefti má finna kynningar á gluggum dagatalsins, spurningar til að vekja umræður um viðfangsefni dagsins og stafarugl jóladagatalsins. Í lok hvers myndbands þurfa nemendurnir að svara spurningu þar sem svarið gefur þeim einn bókstaf. Krakkarnir raða bókstöfunum á ákveðna staði í stafaruglinu (aftast í þessu hefti) til að finna lausnarorðið í ár. Kennarar senda svo inn svör úr stafaruglinu á hjordis@sos.is fyrir hönd bekkjarins í síðasta lagi 18. desember. **Dregið verður úr réttum svörum 19. desember.**

Heimasíðan og efnið í ár

Allt efni sem nota þarf fyrir Öðruvísi jóladagatal er að finna á heimasíðu SOS Barnaþorpanna á: <https://www.sos.is/joladagatal/>. Þar má finna allar helstu upplýsingar um dagatalið, bréf til foreldra (á íslensku, ensku og pólsku), umslög til að safna peningum í, kort af heiminum og gluggana sjálfa. Á hverjum degi er hægt að opna nýjan glugga og mun fyrsti glugginn verða aðgengilegur **föstudaginn 1. desember**.

Sælla er að gefa en þiggja

Samhliða jóladagatalinu bjóðum við þátttakendum að vera með í söfnun í þeim tilgangi að gera heiminn að betri stað fyrir börn. Nemendur taka þá að sér létt verkefni heima fyrir eða í nágrenninu (aðstoða við að setja í uppþvottavélina, þurrka af, taka til í herbergjunum sínum, fara út að labba með hundinn) eða geta safnað með öðrum hætti (dósasöfnun, kökubakstur, tombóla o.fl.). Börnin fá smá aur að launum (frá foreldrum eða þeim sem þau aðstoða) sem þau geta gefið í söfnunina. Allur peningur sem kemur inn rennur beint í forvarnarverkefni SOS Barnaþorpanna í Rúanda sem vinnur að því að efla barnafjölskyldur sem búa við sárafátækt til að koma í veg fyrir aðskilnað barna frá foreldrum sínum.

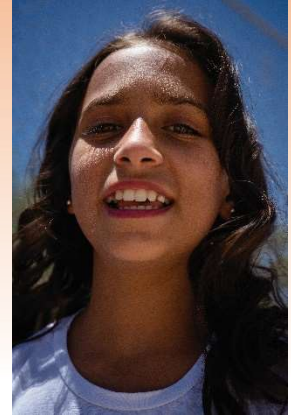
Þátttaka í söfnuninni er óháð þátttöku í jóladagatalinu. Hver fjölskylda getur ákveðið hvort hún vilji taka þátt í söfnuninni. Grunnskólabörn á Íslandi hafa safnað tæpleg fimm milljónum króna fyrir börn sem búa við bágar aðstæður frá því Öðruvísi jóladagatal hóf göngu sína árið 2016. Svo eins og sjá má gerir margt smátt eitt stórt 😊 Með þessum framlögum hafa börnin áhrif á tækifæri jafnaldra sinna til að blómstra.

Söfnunin

Hægt er að fara nokkrar leiðir til að taka þátt í söfnuninni.

1. **Bekkurinn safnar saman.** Börnin koma með pening í skólann og kennari leggur inn á reikning verkefnisins 130-26-050028, kt. 500289-2529.
2. **Söfnunarsíða bekkjarins.** Hægt er að stofna sérstaka söfnunarsíðu fyrir bekkinn <https://safna.sos.is/> Foreldrar geta þá lagt peninginn beint inn á síðuna. (Hægt er að óska eftir aðstoð við að stofna slíka síðu, hjordis@sos.is).
3. **Foreldrar geta lagt beint inn.** [HÉR](#) er hægt að leggja beint inn á reikning verkefnisins.

1. desember

Malak brúðustjórnanði

Malak er 14 ára stúlka í SOS barnaþorpi í Jórdaníu. Í kórónuveirufaraldrinum uppgötvaði hún leikræna hæfileika sína og byrjaði með lítið brúðuleikhús. Malak sá brúðupátt í sjónvarpinu sem hún heillaðist af og ákvað að gera tilraun með sinn eigin pátt. Hún prófaði sig áfram og tók svo upp pátt á símann sinn. Hún sýndi mömmu sinni myndbandið og fékk mikið hrós frá henni. Malak nýtir þennan nýuppgötvaða hæfileika sinn til góðs og í glugga dagsins fáum við að sjá hvernig. Kíkjum til Jórdaníu.

Umræðupunktur

- Í brúðuleikhúsinu hjálpuðu kisan og kanínan bangsanum þegar honum leið ekki vel. Hvert getið þið leitað ef ykkur líður illa?
- Malak uppgötvaði hæfileika sinn þegar henni leiddist í kórónuveirufaraldrinum. Hvað gerið þið þegar ykkur leiðist?
- Í myndbandinu var talað um tilfinningar, hvernig líður ykkur í dag?

Stafarugl dagsins:

Hverjum leið ekki vel í myndbandi dagsins?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 1

4. desember

Tómstundir barna um víða veröld

Flest okkar hafa einhver áhugamál, eitthvað sem okkur þykir skemmtilegt að gera eða verja tímanum okkar í. Stundum sinnum við áhugamálum okkar ein og stundum með öðrum. Það mikilvægasta er að við gerum eitthvað sem veitir okkur gleði. Og er ekki gaman að hugsa til þess að sama hvar í heiminum við ölumst upp, þá getum við deilt þessari gleði og áhugamálum með börnum sem búa víðs vegar um heiminn?

Umræðupunktur

- Hver eru ykkar áhugamál? Gerið lista yfir áhugamál krakkanna í bekknum.
- Hvers vegna hefur þú gaman af áhugamálinu þínu?
- Hvers vegna er gott að hafa áhugamál?
- Hafið þið kynnst nýjum vinum í gegnum áhugamálin ykkar?
- Getur það reynt á vináttuna þegar þið keppið á móti vinum ykkar?

Stafarugl dagsins:

Frá hvaða landi er söngkonan í myndbandinu?

Bókstafur 1 fer í reiti nr. 5, 15 og 17

5. desember

Ante á stóra fjölskyldu

Ante er 9 ára strákur sem á heima í Mostar í Bosníu Hersegóvínu. Í glugga dagsins ætlar hann að sýna okkur hvernig það er að eiga stóra fjölskyldu, en Ante á 10 systkini. Ante finnst frábært að eiga stóra fjölskyldu því þá hefur hann alltaf leikfélaga. Hvort sem hann er að spila fótbolta við systkini sín, leika við þau eða teikna í teikniblokkina sína þá finnst honum gott að verja tíma með fjölskyldu sinni. Einu sinni í viku fer Ante í fjölskyldumiðstöðina í talþjálfun og þegar hann verður stór langar hann til að verða kokkur.

Umræðupunktur

- Hvað búa margir á ykkar heimilum?
- Hvað finnst ykkur skemmtilegt að gera með ykkar fjölskyldu?
- Hvað gerið þið þegar þið komið heim úr skólanum?

Stafarugl dagsins:

Við hvað starfar Anna?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 14

6. desember

Sjálfbærni

Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun hafa verið ofarlega á baugi í umræðunni undanfarin ár enda góð ástæða til. Við þurfum öll að passa í sameiningu upp á jörðina okkar svo komandi kynslóðir fái áfram að njóta góðs af henni. SOS Barnaþorpin í Kfarhay í Líbanon fóru af stað með verkefni árið 2021 til að gera þorpið sjálfbært þegar kemur að mat og orku. Börnin hafa tekið fullan þátt í þessu verkefni og notið góðs af því.

Í glugga dagsins ætlum við líka að heimsækja tvær systur sem búa í SOS barnaþorpi í Líbanon.

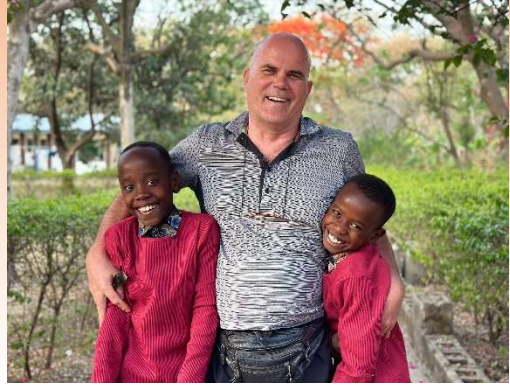
Umræðupunktur

- Þekkið þið Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun?
- Hvað eru auðlindir?
- Hvaða orkugjafa þekkið þið? Hvaða orkugjafar eru notaðir á Íslandi?
- Hvers vegna þurfum við að hugsa um sjálfbærni?

Stafarugl dagsins:

Hvað heitir SOS mamman í myndbandinu?
Bókstafur 1 fer í reiti nr. 4, 6 og 18

7. desember

Kalli og tvíburarnir

Hún var tilfinningaþrungin stundin þegar Karl Jónas Gíslason hitti tvíburabæðurna Ísak og Samúel í SOS barnaþorpi í Eþíópíu fyrr á þessu ári. Kalli og tvíburarnir bundust órjúfanlegum böndum þegar hann bjargaði lífi þeirra nýfæddum árið 2012. Hann var staddur í Eþíópíu vegna vinnu sinnar og fékk tvíburana fjögurra daga gamla í fangið. Hann fann fyrir þá heimili í SOS barnaþorpi í Hawassa, þar sem strákarnir búa enn. Kalli heimsótti strákana árlega til ársins 2018 en síðan ekki aftur í nærri fimm ár. Við fengum að festa endurfundina á filmu og afraksturinn má sjá í glugga dagsins.

Umræðupunktur

- Hvað heitir höfuðborg Eþíópíu?
- Hvað eru mörg opinber tungumál í Eþíópíu?
- Munið þið eftir sögunni um Kalla sem var í Öðruvísi jóladagatali 2020?
- Hvernig haldið þið að Kalla hafi liðið þegar hann hitti tvíburana aftur eftir fimm ára fjarveru?
- Var eitthvað sem ykkur fannst áhugavert í þessari sögu?

Stafarugl dagsins:

Hvað keypti Kalli handa strákunum?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 10

8. desember

Faruze – dansandi fyrirmynd

Fyrirmynd er einstaklingur sem litið er upp til. Einhver sem gerir eitthvað sem öðrum finnst mjög flott og langar að geta gert það sama.

Faruze býr í SOS Barnaþorpi í Makedóníu sem er á Balkanskaganum. Þegar hún var yngri leit hún upp til eldri krakkanna í barnaþorpinu sem voru góðir að dansa. Þá vildi hún vera nákvæmlega eins og þeir. Nú eru mörg ár liðin og Faruze finnst ennþá jafn gaman að dansa. Hún æfir sig í marga klukkutíma á dag. Litlu börnunum í barnaþorpinu finnst Faruze vera mjög góður dansari og vilja vera eins og hún. Nú er það Faruze sem er orðin fyrirmynd þeirra.

Umræðupunktur

- Átt þú þér fyrirmynd? Hver er það og af hverju?
- Ert þú fyrirmynd einhvers?
- Hvað þarf til að vera fyrirmynd?
- Er mikilvægt að eiga fyrirmynd?
- Hvað mynduð þið segja að væri léleg fyrirmynd?

Stafarugl dagsins:

Hvað gerir Faruze þegar henni líður illa?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 16

11. desember

Lamia – fótboldastelpa frá Jórdaníu

Lamia hefur frá unga aldri elskað að spila fótbolta. Hana dreymir um að vera atvinnukona og til að draumur hennar rætist ferðast hún langar leiðir til að mæta á fótboltaæfingar. Hún segir að sumum finnist skrítið að stelpur spili fótbolta en hún er mjög ánægð með að allar stelpur geti spilað fótbolta. Kíkjum nú í heimsókn til Irbid í Jórdaníu en þar býr Lamia á ungmennaheimili SOS Barnaþorpanna.

Umræðupunktur

- Í myndbandinu sagði Lamia frá því að mörgum þætti skrítið að stelpur spili fótbolta. Er það svoléiðis á Íslandi?
- Munið þið hvað það tekur Lamiu langan tíma að komast á æfingu?
- Lamiu dreymir um að verða atvinnukona í fótbolta, hvernig getur hún látið draum sinn rætast?
- Eigið þið ykkur draum? Getið þið haft áhrif á það að hann rætist?

Stafarugl dagsins:

Hvert ferðast Lamia þrisvar í viku til að mæta á fótboltaæfingu?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 12

12. desember

Kenía – heimsókn í barnaþorp

Barnaþorp SOS eru í dag 533 í rúmlega 130 löndum. Þar búa börn og ungmenni sem eiga ekki foreldra eða geta ekki, af einhverri ástæðu, búið hjá foreldrum sínum. Í hverju barnaþorpi eru 10-20 heimili og á hverju heimili búa nokkur börn. Þorpin eru þó ólík eftir því í hvaða landi þau eru og í sumum löndum eru ekki eiginleg þorp heldur búa SOS fjölskyldurnar í íbúðum í venjulegum hverfum.

Í glugga dagsins fáum við að kíkja í heimsókn í barnaþorp í Keníu þar sem við hittum SOS systkinin Ninu og Pruno. Þau ætla að sýna okkur heimili sitt og næsta nágrenni.

Umræðupunktur

- Finnið Keníu á landakorti. Hvaða lönd eiga landamæri að Keníu?
- Tókuð þið eftir því að það kom ekkert vatn úr krananum inni á baði? Gæði vatnsins í Kenía eru mjög lítil og ekkert vatn er að finna á stórum hluta landsbyggðarinnar. Við erum mjög lánsöm með vatnið hér á Íslandi. Drykkjarvatnið okkar er mjög hreint. Hvað er okkur ráðlagt að drekka mikið vatn á dag?
- Skólinn hjá Ninu og Pruno hefst klukkan átta og honum lýkur um hálf fimm. Hvað gera þau eftir skóla? Hvað gerið þið eftir skóla?

Stafarugl dagsins:

Hvaða herbergi í húsinu tengist upphalds minningu Ninu?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 7

13. desember

Maria frá Kólumbíu

Kólumbía er eitt af stærstu löndum Suður-Ameríku. Kólumbíumenn selja mikið af kaffi, blómum, smarögðum, kolum og olíu til annarra landa. Það fá þó ekki allir að njóta góðs af þeim peningum sem landið fær vegna þessarar sölu og margar fjölskyldur í Kólumbíu eru mjög fátækar. En þó maður sé fátækur þýðir það ekki að maður geti ekki verið gott foreldri. Stundum þarf fullorðna fólkið bara smá aðstoð og stuðning. Komið með til Kólumbíu að hitta Mariu.

Umræðupunktur

- Í myndbandinu sáuð þið hvernig Maria býr og hvernig hún leikur sér. Var það eitthvað líkt eða ólíkt því hvernig við búum hér á Íslandi og leikum okkur?
- Mamma Mariu gat ekki verið henni góð mamma, en hvað þýðir eiginlega að vera góð mamma eða góður pabbi?
- Haldið þið að Maria hafi það gott hjá frænku sinni? Hvernig getið þið séð að Lauru frænku þyki vænt um Mariu og að Mariu þyki vænt um litla barnið?
- Í Kólumbíu er töluð spænska – Af hverju er það? Brasilía er eina landið í Suður-Ameríku þar sem spænska er ekki móðurmálið. Hvert er þeirra móðurmál og af hverju?

Stafarugl dagsins:

Hvað þarf að gera við kaffibaunirnar áður en þær verða að kaffi?
Bókstafur 1 fer í reiti nr. 3, 8 og 11

14. desember

Heimsókn til Mósambík

Í dag ætlum við að ferðast til lands í Afríku sem liggur sunnan Sahara en þar hafa SOS Barnaþorpin unnið frá árinu 1986 við að tryggja það að börn fái að alast upp í öruggri fjölskyldu. Mósambík liggur á austurströnd Afríku og er land sem er afar ríkt af náttúruauðlindum. Þar má finna langar og ótrúlega fallegar strendur. En Mósambík hefur einnig upplifað margar náttúruhamfarir á borð við þurrka, flóð og fellibylji. Og það hefur haft áhrif á mörg börn og fjölskyldur sem þar búa.

Umræðupunktur

- Skoðið á korti hvar Mósambík er
- Hvað þýðir það að Mósambík hafi verið portúgölsk nýlenda?
- Um hvað snerist nýlendutímabilið?
- Hvaða Evrópulönd voru stærstu nýlenduvelðin?
- Hvernig haldið þið að það hafi verið fyrir fólkið sem bjó í landinu að það hafi einhver komið frá allt öðrum heimshluta til að ráða yfir þeim? Hvernig mynduð þið brugðist við ef það myndi gerast á Íslandi?
- Hvað getum við gert til að gera heiminn réttlátari?

Stafarugl dagsins:

Í myndbandinu var talað um að rigningartímabilið hafi byrjað í desember. Hvenær átti það að byrja?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 2

15. desember

Majd teflir

Þegar Majd var ungur strákur horfði hann á eldri bræður sína tefla. Honum fannst það mjög spennandi. Hann fylgdist vel með þeim og lærði þannig mannganginn. Nú teflir hann sjálfur við eldri bræður sína. Hann elskar að tefla. Majd veit að æfingin skapar meistarann og nú er hann duglegur að æfa sig svo hann geti keppt á alþjóðlegum meistaramótum í skák.

Umræðupunktur

- Öll höfum við hæfileika. En eru hæfileikar meðfæddir eða áunnir?
- Majd ætlar að æfa sig mikið svo hann geti keppt á alþjóðlegum meistaramótum. Hvaða íslenska orðatiltæki þekkið þið sem tengist æfingu og því að verða meistari?
- Majd leit upp til bræðra sinna og vildi læra að tefla eins og þeir. Þeir sáu áhuga hans og hvöttu hann til að æfa sig. Hvers vegna er mikilvægt að fá stuðning frá öðrum þegar við lærum eitthvað nýtt?

Stafarugl dagsins:

Hvað lærði Majd þegar hann horfði á bræður sína tefla?
Bókstafur 1 fer í reit nr. 13

18. desember

Rödd barna og mikilvægi menntunar

Í dag kynnumst við Meenu. Hún býr í litlu samfélagi, nálægt Delí á Indlandi. Þar eru gömul kynjaviðmið afar rótgróin. Meena var ekki tilbúin að setta sig við þær staðalímyndir sem viðurkenndar voru í samfélaginu hennar og tók málin í sínar hendur. Hún skráði sig á barnaþing og götuleikhús, vettvang sem SOS barnaþorpið í Greenfields á Indlandi stóð fyrir, en þar fann hún rödd sína og gat í samvinnu við önnur ungmennti tekið á mikilvægum áskorunum sem hverfið þeirra stendur frammi fyrir.

Meena skrifaði handrit að stuttum leikþætti sem byggður er á hennar eigin reynslu af því að búa í hverfinu. Þegar Meena hóf skólagöngu sína byrjuðu konur í hverfinu hennar að slúðra um hana og gera grín að mömmu hennar. Meena lét það þó ekki á sig fá og nýtir nú rödd sína til að tala fyrir menntun stúlkna.

Umræðupunktur

- Þar sem Meena býr er ekki óalgengt að foreldrar sendi frekar syni sína í skóla en dætur sínar. Hvað finnst ykkur um það?
- Meena lét ekki neikvæðar skoðanir annarra hafa áhrif á hugrekki sitt til að tala og berjast fyrir bættum réttindum stúlkna í hverfinu sínu. Hvernig getum við öðlast hugrekki til að standa með sjálfum okkur?
- Meena og vinir hennar tala um að þau viti að einungis lítil hluti þeirra sem sjá leikritin þeirra séu að hlusta. Hvers vegna gefast þau ekki upp?

Stafarugl dagsins:

Feimni Meenu hvarf þegar hún tók þátt í _____?

Bókstafur 4 fer í reit nr. 9

STAFARUGL ÖÐRUVÍSI JÓLADAGATALS SOS BARNAPORPANNA 2023

1	2	3	4	5	6

7	8	9

10	11	12	13	14	15	16	17	18

Ekki er gerður greinarmunur á grönnum og breiðum sérhljóðum né D og Ð

Sendið lausnina á hjordis@sos.is í síðasta lagi 18. desember.

Dregið verður úr réttum lausnum þriðjudaginn 19. desember.